

शासकीय जमीन,

शासकिय जमीन प्रदानाचे शासन आदेश,
शासन ज्ञापन, संकलित करुन ते शासनाच्या
संकेतस्थळावर उपलब्ध करणे व ज-समुह
कार्यासनांतील निवड नस्त्यांची देखील
पुनर्बाधणी करण्याबाबत....

महाराष्ट्र शासन

शासन परिपत्रक क्रमांक: जमीन-०८/२०१२/प्र.क्र.४९/ज-१

महसूल व वन विभाग,

जागतीक व्यापार केंद्र, ३२ वा मजला,

कफ परेड, मुंबई-०५.

दिनांक:- २६ नोव्हेंबर, २०१२.

प्रस्तावना:-

मंत्रालयास दि.२१.६.२०१२ रोजी लागलेल्या आगीत ज-समुहातील सर्वच कार्यासनांना मोठ्या प्रमाणात हानी झालेली आहे. त्यामुळे या ज-समुह कार्यासनांतील निवडनस्त्यांची देखील पुनर्बाधणी करणे आवश्यक आहे, तसेच अशा घटनांकरीता उपाययोजना म्हणून महत्वाचे शासकिय जमीन प्रदानाचे शासन आदेश, शासन ज्ञापन, सर्व जिल्ह्यांकडून संकलित करुन ते शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध असणे आवश्यक आहे.

२. राज्यातील शासकीय जमिनीं विविध प्रयोजनार्थ प्रदान करण्याची कार्यवाही **महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता-१९६६** मधील तरतूदी आणि त्यानुसार तयार केलेले **महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीचे विल्हेवाट लावणे) नियम-१९७१** मधील तरतूदी या अन्वये तयार केलेले धोरण विचारात घेऊन करण्यात येते. महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीचे विल्हेवाट लावणे) नियम-१९७१ मधील तरतूदी अन्वये जिल्हाधिकारी यांना, विभागीय आयुक्तांचे मान्यतेने जिल्हाधिकारी यांना तसेच शासन मान्यतेने जिल्हाधिकारी यांना शासनाने वेळोवेळी निश्चित केलेल्या वित्तीय मर्यादेत शासकीय जमीन प्रदानाचे अधिकार आहेत. सदर तरतूदी व धोरण विचारात घेवून, राज्यातील शासकीय जमीन विविध प्रयोजनार्थ व्यक्ती व संस्था यांना कब्जेहक्काने व भाडेपट्टयाने प्रदान करण्यात आलेली आहे. शासकीय जमीन प्रदानाचे आदेश, हे उक्त नमूद तिन्ही स्तरावर वित्तीय मर्यादेनुसार प्राप्त अधिकारात निर्गमित करण्यात येतात. तथापि, **मंत्रालयास दिनांक २१/०६/२०१२** रोजी लागलेल्या आगीनंतर ज-समुहातील कार्यासनांकडे याबाबतच्या आदेशांचे संकलनाची, निवडनस्ती उपलब्ध असल्याचे दिसून येत नाही. तसेच, या विविध प्रयोजनार्थ शासकिय जमीन प्रदानाच्या आदेशांचे एकत्रित संकलन / संग्रह एकत्रितरित्या संबंधित कार्यासनात आणि संकेतस्थळांवर उपलब्ध असल्याचे दिसून येत नाही.

विविध प्रयोजनार्थ शासकिय जमीन प्रदानाच्या आदेशांचे एकत्रित संकलन / संग्रह एकत्रितरित्या संबंधित कार्यासनात आणि संकेतस्थळांवर उपलब्ध असल्यास, त्यामुळे राज्याच्या पायाभूत सोयी / सुविधांच्या विकासाचा तंत्रशुद्ध आढावा घेणे, त्याचे परिक्षण व तुलनात्मक

अभ्यासाकरिता, मुल्यमापनाकरीता, सदर आदेशांची मोठ्या प्रमाणात मदत होणार आहे. अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, युनीसेफ (UNICEF), महाराष्ट्र सुदूर संवेदन केंद्र, नागपुर इ. सारख्या यंत्रणा यांना देखील शासनाच्या संकेतस्थळावरील सदरील संकलित माहिती विकास कामाचा आढावा घेण्यास उपयुक्त ठरू शकेल. तसेच शासकीय जमिनीच्या डेटा बँक करिता देखील या माहिती संकलनाचा उपयोग होवू शकेल, असे मत आहे. संबंधित कार्यासनांना आणि शासनास सदर माहिती एकत्रितरीत्या जलदगतीने उपलब्ध होण्यास देखील मदत होणार आहे. यासाठी उक्त नमूद आदेशांची माहिती संकलीत करणे आवश्यक आहे.

३. राज्यात केंद्रीय माहिती अधिकार अधिनियम-२००५ लागू करण्यात आलेला आहे. यामधील कलम- ११ मधील तरतूद पाहता, सदर माहिती स्वतः होवून (Proactively) जनतेसाठी खुली करण्याच्या दृष्टीने देखील याचा उपयोग होईल. त्यामुळे माहितीचा अधिकार अधिनियम-२००५ अंतर्गत, अर्ज करून अशा आदेशांच्या प्रती मिळविण्या ऐवजी त्या सहजा सहजी परस्पर शासनाच्या संकेतस्थळावर जनतेस व प्रशासकिय सोयीकरीता सर्व संबंधितांना उपलब्ध होवू होण्यास मदत होईल.

सबब, शासकीय जमीन विविध प्रयोजनार्थ (उदा. रुग्णालये, सार्वजनिक इमारती, निवासी प्रयोजन, विकलांग व्यक्तीचे कल्याण, सशस्त्र दलातील नोकर, क्रिडांगणे, व्यायामशाळा, वृद्धाश्रम इ.) कब्जेहक्काने व भाडेपट्टयाने प्रदान केलेल्या आदेशांच्या/ज्ञापनांच्या प्रती शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यासाठी, तसेच क्षेत्रीय अधिकारी यांचे वित्तीय मर्यादेत प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनीच्या बाबतीतील आदेश व त्या आदेशानुसार केलेल्या संहिता/करारांचे नमूने हे देखील संबंधित जिल्ह्यांच्या जिल्हाधिकारी यांचे संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यासाठी सर्व संबंधितांना परिपत्रकान्वये सर्वकष सूचना देण्याची गरज आहे. त्यासाठी विविध प्रयोजनार्थ कब्जेहक्काने व भाडेपट्टयाने प्रदान केलेल्या शासकिय जमीनीसंबंधाने सर्व संबंधितांना परिपत्रकान्वये सर्वकष सूचना देण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक:-

उपरोक्त तपशील विचारात घेवून, विविध प्रयोजनार्थ शासकीय जमीन प्रदानाच्या आदेशांची माहिती संकलित करण्याकरीता समन्वयाच्या दृष्टीने सर्व संबंधितांना पुढीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत:-

- १) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता-१९६६ व महाराष्ट्र जमीन महसूल (सरकारी जमिनीची विल्हेवाट लावणे) नियम-१९७१ मधील तरतूदीन्वये, विविध प्रयोजनार्थ शासकीय जमीन व कब्जेहक्काने/ भाडेपट्टयाने प्रदान करणे, तसेच भाडेपट्टयाचे नुतनीकरण करणे, प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनींवरील पुनर्विकास प्रस्तावास मान्यता देणे, शासकीय जमिनीच्या वापराच्या प्रयोजनात बदल करण्यास मान्यता देणे, शासकीय

जमीन प्रदानास पुर्नमान्यता देणे (Re-grant of Govt. Land) इत्यादी व अशाच प्रकारच्या अन्य बाबी विषयक सर्व शासन आदेश, शासन सूचना, शासन निर्णय, परिपत्रक, शासन जापन हे निर्गमित करण्यापुर्वी त्यांना शासनाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्दी देण्यासाठीचा संगणक संकेतांक प्राप्त करून घेवून तो संबंधित आदेशात नमूद करूनच, आदेश निर्गमित करण्याची खबरदारी ज-समूहातील सर्व कार्यासनांनी घ्यावी.

- २) ज-समूहातील सर्व कार्यासनांनी शासकीय जमीन प्रदानाबाबत, यापुढे निर्गमित होणाऱ्या प्रत्येक आदेश/ जापनाची/ शासन निर्णय/शासन परिपत्रक यांची एक प्रत या कार्यासनास पृष्ठांकीत करण्यात यावी.
- ३) यापुर्वी निर्गमित केलेले उक्त नमूद अ.क्र.१ मधील सर्व शासन आदेश जतनासाठी व ई-स्वरूपात उपलब्ध राहणे आवश्यक असल्याने, ज-समूहातील कार्यासनांनी ते संकलित करून टप्प्याटप्प्याने शासनाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावेत. तसेच हे आदेश ज-समूहातील संबंधित कार्यासनात उपलब्ध नसल्यास, त्यांनी संबंधित जिल्हयांकडून संकलित करून, ते जसे जसे प्राप्त होतील तसे तसे संकेतस्थळावर टाकण्याची कार्यवाही पूर्ण करणे आवश्यक आहे. तसेच त्यांची एक प्रत सुलभ संदर्भासाठी त्यांचे कार्यासनात उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने निवडनस्तीत संकलित करून निवडनस्त्यांची पुनर्बांधणी करण्यात यावी.
- ४) जिल्हाधिकारी यांनी त्यांचे वित्तीय मर्यादेत तसेच विभागीय आयुक्तांचे मान्यतेने प्रदान केलेल्या व शासन मान्यतेने प्रदान केलेल्या शासकीय जमिनीच्या बाबतीतील परि.(१) मध्ये नमूद सर्व आदेश, तसेच जिल्हाधिकारी यांचे आदेशांच्या प्रती आणि शासकीय जमीन प्रदानाच्या सनदांच्या / करारांच्या प्रती या संबंधित जिल्हयांच्या जिल्हाधिकारी यांच्या संकेतस्थळावर कायम स्वरूपाने दि.३१.३.२०१३ पुर्वी प्रसिध्द कराव्यात.
- ५) विभागीय आयुक्तांनी सदर विशेष कार्यक्रमांद्वारे सर्व जिल्हयांनी त्यांचे संकेतस्थळावर उक्त परिच्छेद-१मध्ये नमूद आदेशाच्या प्रती प्रसिध्द केल्या आहेत, याचा त्रैमासिक बैठकीत आढावा घ्यावा. तसेच तद्नंतर वेळोवेळी निर्गमित होणारे आदेश आणि सनदांच्या प्रती देखील वेळोवेळी संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात येतात किंवा कसे याचे निरीक्षण करण्यासाठी मासिक बैठकीत आढावा घेण्यात यावा.

६) या आदेशान्वये दिलेल्या सूचनांच्या अंमलबजावणीनुषंगाने सर्व जिल्हाधिकारी यांनी संकेतस्थळावर उपलब्ध केलेल्या आदेश/सनदांबाबत या वार्षिक अहवाल शासनास सादर करावा.

७) ज-समूहातील आदेशांचे संकेतस्थळावरील प्रसिध्दीबाबत सर्व संबंधित सहसचिव/ उपसचिवांनी नियमित मासिक आढावा घ्यावा.

०२. सदर शासन परिपत्रक शासनाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. “ २०१२११२६१८१०५६४७१९ ” असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुनिल कोठेकर)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१. महालेखापरीक्षक (लेखा/अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर
२. महालेखा परिक्षक (लेखापरीक्षा), मुंबई / नागपूर
३. मा. मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव./ वि.का.अ., मंत्रालय, मुंबई-३२,
४. मा. राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव. वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, ३२ वा मजला, मुंबई-०५,
५. मा.अ.मु.स.(महसूल) यांचे वि.का.अ., महसूल व वन विभाग, जागतिक व्यापार केन्द्र, सेंटर-१ ईमारत, ३२ वा मजला, मुंबई-०५,
६. सर्व विभागीय आयुक्त,
७. जमाबंदी आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
८. सर्व जिल्हाधिकारी, / सर्व निवासी उपजिल्हाधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय.
९. सहसचिव / उपसचिव, महसूल व वन विभाग, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, ३२ वा मजला, मुंबई-०५,
१०. सर्व उपायुक्त (महसूल), विभागीय आयुक्त यांचे कार्यालय.
११. सर्व उप-जिल्हाधिकारी/ सर्व तहसिलदार
१२. “ज” समूहातील, सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग मुंबई
१३. कक्ष अधिकारी / ल-१ सेल, महसूल व वन विभाग, जागतिक व्यापार केन्द्र, सेंटर-१ ईमारत, ३२ वा मजला, मुंबई-०५
१४. निवडनस्ती (ज-१)

*****